

1.

Belangrijker dan kennis, of talent, lijkt tegenwoordig een goed netwerk te zijn. Mensen om je heen, in je vrienden en kennissenkring, in je werkomgeving, waar je wat aan hebt wanneer je opzoek bent naar goede raad, ondersteuning, of misschien wel een baan. Internet speelt een heel speciale rol in dat netwerk denken. Met sites als Facebook kun je werken aan een persoonlijk netwerk. Maar op bijvoorbeeld LinkedIn, bouw je een compleet zakelijk netwerk op dat misschien ooit van pas kan komen.

Vroeger was er sprake van een kruiwagen, wanneer iemand vanuit het niets een bepaalde baan kreeg, of een gunst aan iemand werd verleend. Nu zeggen we: die heeft een goed netwerk. Van een negatief bijtoetje naar een positieve waardering. En op zichzelf is er ook niets mis met netwerken, mensen om je heen verzamelen voor wie jij en die voor jou iets kunnen betekenen wanneer dat nodig is. Hoe fijn is het als je ziek bent en alleen woont, familie ver weg is, dat er mensen om je heen zijn die voor je kunnen zorgen. Hoe fijn is het als je vastloopt in regelgeving, formulieren, dat je ene beroep op iemand kunt doen die je wegwijst. Of ergens een woordje voor je doet.

De negatieve kant van netwerk denken openbaart zich wanneer een netwerk zich sluiten rond macht, exclusiviteit en uitsluiting. Zo hebben dictators er een handje van om een kleine groep vertrouwelingen om zich heen te verzamelen en met hen de macht te verdelen en de daarbij behorende winst uiteraard. Dat is extreem, maar we zien het dagelijks om ons heen in bedrijven, politiek, samenleving, ook in kerkelijke instituten.

2.

De parabel of gelijkenis die we zojuist hoorden, ook wel bekend als de parabel van de talenten, gaat over netwerk en macht. U zult wellicht zeggen dat u de parabel altijd op een ander manier gehoord hebt. Namelijk als een oproep om je kennis en kunde, je talenten goed te gebruiken. Maar de vraag voor vandaag is of deze parabel hier daadwerkelijk over gaat. Of dat hier iets anders aan de hand is.

De evangelist Lukas laat Jezus deze parabel over een man van goede komaf die een koningschap krijgt toebedeeld vertellen, geklemd tussen de bekering van de tollenaar Zacheus aan de ene kant en de intocht in Jeruzalem aan de andere kant. En dat is niet zo maar dat betekent dat dit verhaal iets verteld over die bekering van Zacheus en over wat er in Jeruzalem gaat gebeuren.

Wonderlijk is dan ook dat deze parabel voor een enorme spraakverwarring heeft geleid in onze geschiedenis. De uitdrukking 'woekeren met je talenten' is zelfs ons gehele onderwijssysteem binnengedrongen. Op basis van deze parabel worden keer op keer mensen aangespoord om niets van hun kunnen verloren te laten gaan, maar te woekeren met hun talenten. Alles op alles te zetten om het onderste uit de kan te halen en succesvol te zijn. Succes wordt dan afgemeten aan: carrière, financiële onafhankelijkheid, maatschappelijk aanzien. Maar is deze gedachte terecht, op basis van deze parabel. Ik denk het niet.

Op de eerste plaats is een talent in de Bijbelse zin een hoeveelheid geld, namelijk 6000 drachmen. Ten tweede staat de betekenis van ons begrip talent lijnrecht tegenover wat er in de parabel gebeurt. Een talent is in dit verhaal geen natuurlijke begaafdheid of het eigen kunnen, maar juist niet dat wat uit jezelf komt, maar dat wat je van buitenaf wordt geschonken, gegund, aangereikt. En er wordt mensen heel wat gegund in dit verhaal. Kennelijk is er iemand die koninkdommen verdeelt. Uiteraard alleen aan mensen van goede komaf, mensen uit het netwerk, 'ons soort mensen'. Vervolgens zijn er koningen die landvoogden, onderkoningen en regenten gekozen uit mensen die in

hun ogen betrouwbaar zijn: betrouwbaar in de winsteconomie, in het vermeerderen van geld. Dit verdelen van macht gaat volledig voorbij aan de bewoners van de betreffende gebieden. Zij hebben geen zeggenschap, geen toegang tot de macht, zij hebben enkel te lijden onder hen die worden aangesteld.

Het moge duidelijk zijn, de man van hoge komaf gaat op reis naar Rome, het centrum van de bezettingsmacht, om daar uit handen van de bezetter het koningschap te ontvangen en vervolgens terug te keren als heerser over het gebied. Omdat hij dit nooit alleen kan, heeft hij marionetten nodig, stromannen die hij zoekt in zijn eigennetwerk, niet voor hen getest te hebben uiteraard. Zij moeten hem daarbij helpen en ervoor zorgen dat de nodige belastingen geïnd worden en de onderdanen in toom worden gehouden, desnoods met harde hand.

3.

Daarmee komen we bij het tweede wonderlijke misverstand. Dat de woorden: *'En mijn vijanden, die niet wilden dat ik koning werd over hen, breng ze hier en slacht ze af, voor mijn aangezicht'*, dat deze afschuwelijke woorden, uit de mond van Jezus zouden komen en zouden duiden op hen die de komst van het koninkrijk Gods in de weg staan.

Integendeel het zijn de woorden van de brute geweldsplegers, de Assads van die tijd, die meedogenloos huishouden onder hen die hun macht in gevaar brengen. Want natuurlijk waren er mensen die hun mond open deden en achter deze man van hoge komaf aan reisden en in Rome verhaal gingen halen. Bij terugkeer, zo hoorden we, wacht hen een gewelddadige dood.

Historische feiten verwerkt in een evangelieverhaal. In buiten Bijbelse bronnen, in diverse historische boeken kun je deze feiten vinden. Vijftig Joden reisden richting Rome om te voorkomen dat de zoon van Herodus in Rome tot zijn opvolger zou worden gekroond. Zij pleitten voor aansluiting van Judea bij Syrië. (De oude geschiedenis van de Joden, XVII) Met de kennis van nu, ook geen beste keuze. Deze vijftig werden bij terugkeer ter dood veroordeeld en afgeslacht.

4.

Het verhaal van de ponden, de parabel van de talenten, blijkt een anti-parabel te zijn. Zo gaat het in deze wereld, maar zo zou het niet moeten zijn. Een verhaal over deze wereld en niet een verhaal over het gedroomde koninkrijk van God. Deze praktijken, deze systemen, zijn de dwarsbomers van die nieuwe wereld, die komen moet, die komen zal.

Een verhaal over deze wereld waarin we leven en waarin op te veel plaatsen en in te veel landen de macht in handen is van en verdeeld wordt onder de vrienden van een kleine minderheid. Zelfs in een democratie als de onze werkt het zo.

Alle politieke partijen in ons land hebben bij elkaar opgeteld zo'n 200.000 leden – natuurmonumenten heeft er 1 miljoen - . Van die 200.000 is nog geen 10% actief lid. Uit die poule van 10% worden de bewindslieden, bestuurders etc. gekozen. Niet voordat ze getest zijn. Ze moeten betrouwbaar zijn in het consolideren van de partijpositie. En zo gaat het in alle partijen.

5.

Zacheus kwam tot inkeer en Jezus staat oog in oog met Jeruzalem, het centrum van de macht, de thuisbasis voor de mensen van goede komaf en hun vriendjes. Hij lijkt te willen zeggen dat er niet al te veel hoop geput moet worden uit de bekering van een enkeling, zolang de macht van het kwaad, de systemen van onrecht nog niet gebroken zijn.

De komst van het koninkrijk is een centraal thema in het Lukasevangelie. Velen verwachtten het spoedig. Met de komst van het koninkrijk zou er immers een einde komen aan de kwade machten:

de Romeinse onderdrukking en de macht van de Joodse leiders in Jeruzalem. Dus wellicht was het vooral hoop die deze gedachte voedde.

De schrijver van dit evangelie weet dat na de bekering van Zacheus, Jezus zelf in Jeruzalem ter dood zal worden gebracht. En de schrijver van dit evangelie weet ook dat in het jaar 70 de tempel en heel Jeruzalem vernietigd zal worden en de onderdrukking zal voortduren.

Deze parabel schetst, aan allen die hopen op snelle verandering, hoe het in deze wereld werkt en aan toe gaat. Voorlopig geen koninkrijk, geen nieuwe wereld. Wordt er dan een doemscenario geschetst? Is er dan geen hoop? Ja die is er wel.

Tot op vandaag zijn er nog steeds mensen die tot inkeer komen, mensen die goed doen, die opnieuw beginnen, die zeggen 'zo kan het niet langer'. Die mensen om zich heen verzamelen die dat ook vinden en optrekken naar Rome, naar Jeruzalem, naar het hoofdkantoor van Apple. Die wekelijks een wake houden bij detentiecentrum Schiphol, die afreizen naar Moria, de hel op aarde, om te doen wat ze kunnen.

Dat Koninkrijk, die nieuwe wereld komt er niet zomaar, komt niet van buitenaf ons aangewaaid, daar moeten we netwerken voor aanleggen, bezielde verbanden, plannen voor smeden. En natuurlijk mogen we bij tijd en wijle met Gerard Reve verzuchtend roepen 'Dat Koninkrijk van U, weet U wel, wordt dat nog wat?' (*Uit: Gerard Reve: Nader tot U*)

Ja, dat wordt nog wat, zolang er mensen zijn die de Stem verstaan en op weg gaan. Zolang er mensen zijn die zich laten roepen, weg laten roepen bij hoe het altijd en overal gaat.

Jij, mens als ik, die mij roept
en smeekt te gaan jouw weg.
Maar wie ben ik dat jij mij roept?
O, Geest die was in hem,
haast je mij te helpen

uit: lied, Mens als ik – Franck Ploum / Henri Heuvelmans

Dat wij verstaan en gaan. Gedragen op de vleugels van de geestkracht. Totdat wij op eigen benen kunnen staan, totdat we kunnen vliegen op eigen kracht.

Zeg Amen. Dat het zo moge zijn.